

որոշել է սարքի Բաթումում չարաժեշտան եւ ծախսեր լրացանքներ Այս ձեռնարկութեան ծախսերը զորամասերի խումբը արդէն բանակ- ար թիւները է սկսել Բաթումի բաղադրարկու- իրան Անդրօնիկովի հետ:

Յինաների միջնատուրութիւնը մօտ օրերումս հաստատեց այն գործիքները եւ մեքենաների շարքը, որոնց կարելի է առանց մաքոր բե- լի տալ արտադրանքներ գիւղատնտեսութեան միջնատուրութիւններին ոչնչացանք եւ բոյ- միջնատուրութիւններին հիւանդութիւնների բժշկու- թեան համար:

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Օգոստոսի 2-ին եւ Սանրամբիւրի թատրոնական դահլիճում հայ դերասանական ընկերութիւնը, մասնակցու- թեամբ տ. Սիրանոյշի եւ սիրողների, տունը մի ներկայացում է բաղկացած երկու զօրքովից եւ վերջը զատու երաժշտական բաժնով: Սաղա- ղին «Բոկտոր Թաթում» եւ «Շիրուկը հանաք» եւ անունը վերջին զօրքովիին մասնակցում էր տ. Սիրանոյշը: Հասարակութիւնը մեծ զար- մանքով էր նայում տիկնոջ այդ խաղը կօմի- ճական դերում: Ներկայացման անսովոր ընդ- հանարակէս լաւ էր: Վերջին բաժնում սի- ռանոյշը երգեցին մի քանի երգ, չը նայած իմի բաւական մեծութեան, պէտք է սակել, խումբը երգում էր բարական շողո: Իսկ ինչ վե- ռաբերում էր «Շիր» որ բացիկներ երգին այդ չը- յայտարարիկ մեղեդին, չնորհի մի քանի ան- յորք երգեցին, բոլորովին անտանելի էր: Նկարչի պ. Աղաջանեանի չնորհի մեր հասա- ռակութիւնը տեսաւ շատ գեղեցիկ կենդանի պատկերներ վերջը նշանակված էին պարերը Թատրոնը լինէր էր հասարակութեամբ:

ՄԱՆԳԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Ամառանոցային կանգն այստեղ բաւական ետուն է: Նորակա- յոյց քաղաքային ներկայացումները իւրաքան- իւր շարքի համարեա անպակաս են: Օգոս- տոսի 5-ին տիկին Մէլիքեանը եւ պ. Յարու- թիւնեանը, սիրողների մասնակցութեամբ, ներ- կայացրին «Սանրամբիւր» ներկայացումը, որ գրա- սել էր բաւական մեծ բազմութիւն, ընդհան- րապէս միջակ տալաւորութիւն էր թողնում: Պ. Յարութիւնեանը Յակոբի դերում արտասա- նեց մի քանի կուպլետներ, որոնցից մի-երկուսը այդ էին եւ ամառանոցի ընթացիկ կեանքից էին վերցված»:

ՇՈՒՂԱԿԻՐԻՑ մեզ գրում են. «Վաղուց հուն- ար վերջացած լինելով, կալսելն էլ վերջանալու վրա է: Բաշկարի ամառն ու հորը պիտակ ու թուխ ցորենով լեցվեց: Թող ընտելիւնը այսպիսի առատ տարիներ շատ պարգեւէ գիւ- ղացուն, որպէս զի նա էլ կարողանայ փողը ի շատէ մարդավայել կեանք վարել: Այգիները արդէն հասել են, այս տարի այգեքաղը շուտ կը լինի, բայց ոչ այնպէս առատ, ինչպէս հուն- ար Այգիների կէտից աւելին փչացած է «թո- ղից, իսկ եթէ անձրեւները շարունակվեն, կը վնասեն եւ մնացածներին»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼՍԻ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԻՑ

Նպաստից յանձնաժողովը գումարուեցաւ Երկր Ղալաթիա նախագահութեամբ ս. պատ- ռիարքին, եւ բացի Գալաթիան էֆէնտէ, բո- լոր անդամներն ալ ներկայ էին Յանձնաժողովը: Նախկին խնդիրներով զբաղեցաւ—1) Անդամ- ներէն Մարթէն էֆ. Յակոբեան կրկնած էր իր հրաժարականը: Յանձնաժողովը նկատելով որ Մարթէն էֆ. կը պնդէ իր հրաժարականին վրա, հարկ դատեց անոր տեղ ընտրելի ներ- կայացնել ազգային վարչութեան Թօփալեան Ալիքան էֆէնդին—2) Գաւառներէն խնդիր- ներ մատուցուած էին գիւղական 23 նոր զըդ- ռոցներ բանաւոր համար: յանձնաժողովը նկա- տելով որ նպատակը մտնուկին դրամական մի- յոնքը առ այժմ չեն ներքի այս խնդրանքնե- թու զոհացում առ թողոց անոնց կիրառու- թիւնը պատեհ առիթիւ—3) Մարաշի Ենիթէ- Պալէ գիւղին մէջ սատակ կարկուտ տեղալով մեծ վնաս պատճառած եւ գիւղացի ժողովուրդը այս պատճառով կարտուրեան ենթարկուած ըլլալով օգնութիւն խնդրուած էր Յանձն- ժողովը այս արկածեալ գիւղացուց անմիջական օգնութիւն մը հասցնել կարեւոր դատեց եւ որոշեց որ 20 սկի զրկուի կարօտելոց բաշ- խուկուն համար—4) Որբանոցներու եւ գիւ- ղական զարգացման երկամսեայ թոշակներ տեղեկութիւններ է հաղորդում նա այդ մա- ղիկելու պայմանաժամը հասած լինելով, որոշ- արէն:

ուեցաւ ամբողջութեամբ զրկել զարգացման թոշակները, իսկ որբանոցներու գաղով արդէն անոնցմէ մէկ մասին տեւողութեան չըջանը լրացած եւ թոշակները դադրած էին Յանձնա- ժողովը հաստատեց եղած այդ կարգադրու- թիւնը նկատելով որ տեղական միջոցներ ձեռք- առնուած էին արդէն նոյն որբանոցներուն մէջ գտնուող տղայոց վիճակը ապահովելու համար: Իսկ նոյն կարգի որբանոցներէն մէկ մասին ալ թոշակները տակաւին քիչ մը առնեն ալ պահել անհրաժեշտ նկատելով, հարկ դատեց որ ժա- մանակ մը եւս շարունակուի կիսովին վճարուի անոնց թոշակը, մինչեւ որ յառաջիկային պէտք եղած կարգադրութիւնը տեղի ունենան անհա- փանա որբերուն նկատմամբ: Ըստ այսմ, դադ- րած են էրզրումի կարմիր չմուշ, Արաբկիւրի, Վանայ կարմիր վանուց, Սարքեղի Սուլէ վանուց, Բալուի եւ Բաղէշի որբանոցներու եւ մասամբ ալ Վանայ Սարապատի ազգական որ- բանոցի թոշակները—5) Ուրֆայի որբանոցին հոգաբարձութեան կողմէ զրկուած յայտագիրէն յանձնաժողովը տեղեկացաւ, թէ 40 չափահաս տղաք արձակուած են եւ 20 անչափահասներ կը խնամուին ու կը կրթուին որբանոցին մէջ, հարկ դատեց որ զեզուի որբանոցին թոշակը եւ 5-ական օսկի շարունակէ վճարուի որբա- նոցին մատակարարութեան համար—6) Տիար- պէքի որբանոցին տեւողութեան չըջանը թէ եւ լրացած եւ թոշակն ալ դադրած էր ասկէ ա- ռաջ, սակայն որբերը զեռ անչափահաս ըլլալով, յիշեալ որբանոցի հոգաբարձութիւնը յանձն առած էր տեղական միջոցներով հայթայթել թոշակներ կէտը, եւ առաջարկած էր շարունա- կել միւս կէտին վճարումը կեդրոնէ: Յանձնա- ժողովը այս առաջարկութիւնը բանաւոր դա- տելով ընդունեց եւ որոշեց 7 1/2 օսկի թոշակ վճարել զէթ 6 ամիս ալ—7) Միթնայի որբա- նոցի տեւողութեան չըջանը լրացած եւ բարե- րաներուն նպաստը թէ եւ դադրած է, սակայն հոգաբարձութիւնը յայտնած լինելով, թէ 20 անչափահաս մանուկներ կան պաշտպանութեան կարօտ, որոշեց ժամանակ մըն ալ շարունակել թոշակներ վճարումը կիսովին Յանձնաժողովը հարկ դատեց նաեւ Մանչիթի որբանոցում մարմնոյն, որուն նպաստով հաստատուած էր այս որբանոցն, բարեգործական զգացումներուն կողմէ ընել, որպէս զի վերջին օգնութիւն մըն ալ ընձեռեն, մինչեւ որ իրենց պաշտպանած մանուկները չափահաս վիճակի հասնին—8) Ջէյնի որբանոցի տեւողութեան չըջանը աւարտած եւ նպատակ դադրած էր, բայց հե- զաբարձութեան հասած յայտագիրէն իմաց- ուելով որ անչափահաս տղաք կան զեռ պաշտ- պանութեան կարօտ, որոշեց թոշակը զրկել մա- տամբ, մինչեւ որ հիմնապէս պէտք եղածը տնօրինուի այն ամեն անչափահաս տղոց հա- մար, որոնք կը գտնուին փակուելիք որբանոց- ներուն մէջ:

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԱՅԻՑ

Բերլին, օգոստոսի 7-ին
Ինչ կայ աւելի ցանկալի, քան ազգային զարգացումն ու բաղադրարկութիւնը: Ինչ կայ աւելի ուրախալի, քան մտաւոր կրթու- թեան բարձրանալը: Այդ ամենը տալիս է թէ առանձին անհատներին եւ թէ ամբողջ ազգերին մի գործը զէնք գոյութեան ընդհանուր կուռն մըցելու եւ իր վիճակը բարձրելու համար: Եւ իսկապէս նախանձի առարկայ է դառնում այն ազգը, այն պետութիւնը, որն իր քաղա- քակրթութեամբ բարձր է հարեւաններից, ու- ժեղ է իր քաղաքացիներից: Ներկայումս մի այդպիսի ազգ են ներկա- կայացնում գերմանացիները, որոնք հսկայական քայլերով առաջադիմում են մտաւորապէս եւ կուլտուրապէս: Սակայն, չը նայելով այդ հան- ցամանքին, կան այնպիսի հեղինակներ, որոնք հենց այդպիսի արագընթաց առաջադիմութիւ- լի գուժաբեր նախ են համարում ապագայի վերաբերմամբ: Գուժաբեր, որովհետեւ, ինչպէս միշտ, լարված դրութեանը պիտի հետեւէ ու- ժասպառութիւն ու զանազակոտութիւն... Ահա այդպիսի եզրակացութեան է գալիս եւ Է. Պետերզելի իր հետաքրքրաշարժ ուսումնա- սիրութեամբ: որը նորերս լոյս տեսաւ «Zeitschr. des Konigl. preussischen statist. Bureau»-ում եւ որից քաղաւածօրէն օգտվեցին բոլոր աշխ- ընկող թերթերը: Գերմանացիների արագընթաց առաջադիմու- թիւնը մասնաւոր անելու համար պ. Պետեր- զել վերցրել է ուսանողութեան աճումը Գեր- մանայում: 1830—1899 թ. Ահա թէ ինչպիսի տեղեկութիւններ է հաղորդում նա այդ մա- ղիկելու պայմանաժամը հասած լինելով, որոշ- արէն:

1830/31 թ. գերմանական համալսարաննե- րում սովորող ուսանողների թիւը հասնում էր 15,870-ի: Հետեւեալ տարիներում այդ թիւը աստիճանաբար պակասում է, մինչեւ որ 1837 թ. հասնում է 11,492-ի: Այդ թւականից մին- չեւ 1859 թ. գերմանական ուսանողների քա- նակը մերթ ինչում է, մերթ բարձրանում, սա- կայն առանց մեծ տարբերութեան իսկ 1859 թ. ակնհայտ այդպիսի տատանումը միանգամայն կանգ է առնում եւ սկսում է աստիճանաբար բարձրանալ: Այսպէս.

1859 թ.	ամբողջ Գերման.	եղել են	11,600	ուս.
1871 թ.	»	»	»	13,093
1889 թ.	»	»	»	29,011
1900 թ.	»	»	»	52,006

Բայց այդ թիւերը համեմատելիս աշխ առաջ պէտք է ունենալ եւ ազգաբնակչութեան աճու- մը, որովհետեւ այդ աճումը բնականաբար պի- տի աւելցնէր եւ ուսանողութեան քանակը: Պետերզելի անուշադիր չէ թողել այդ հան- զամբը, բայց այնու ամենայնիւ եզրակացու- թիւնն այն է եղել, որ գերմանական ուսանող- լութիւնն աւելի արագ է աճել, քան թէ ամ- րող ազգաբնակչութիւնը: Վիճակագրական թւե- րը ցոյց են տալիս, որ 1835 թ. Գերմանիայի ազգաբնակչութեան իւրաքանչիւր 100,000 հո- գուն համապատասխանել է 38,56 ուսանող, իսկ հետեւեալ տարիներում.

1845 թ.	—100,000 հոգուն—	34,67	ուսանող
1855 թ.	»	»	33,34
1865 թ.	»	»	34,57
1875 թ.	»	»	38,59
1885 թ.	»	»	57,61
1890 թ.	»	»	57,90
1900 թ.	»	»	59,64

Այդ աղիւսակից արդէն պարզ երեւում է, որ ուսանողութեան թիւը աւելի արագ է մեծո- ցել, քան թէ ազգաբնակչութեանը: Եւ, ի հար- կէ, այդ իրողութիւնը զգալի չափով ազդել է գերմանական ընդհանուր առաջադիմութեան վրա:

Սակայն բարին իր հետ գոգընթացաբար ա- ռաջ է բերել եւ մի չարիք: Այդ այն է, որ Գերմանիայում օրէցօր աճում է, այսպէս ա- սած, «մտաւոր պրոլետարիատը», այսինքն այն մարդկանց թիւը, որոնք իրանց գոյութիւնը պաշտպանելու են մտաւոր աշխատանքով, բայց զուրկ են պաշտօնից, զուրկ են գործելու ա- պարէզից: Պատճառը հասկանալի է: Այգեքան ա- րագ աճող ուսանողութեան շարքերից զուրկ են եկել զանազան մասնագէտներ, որոնք իրանց մեծ քանակութեամբ աւելի եւ աւելի դժուա- րացրել են փոխադարձ մրցումը: Ներկայումս այնքան մեծ է անգործ մասնագէտների թիւը, որ ամեն մի ազատ պաշտօնի համար տանեակ- ներով ու հարիւրներով ցանկացողներ են ներ- կայանում:

Ահա հենց այդ ամբողջ իրողութիւնն է ա- ռիթ տուել յօդաւածագրին չափազանց յոռետես եզրակացութիւն դուրս բերելու: Նա, լուրջ գիտնականին յատուկ մեթօդով, քննում է բո- լոր հանգամանքները, համեմատութեան է դը- նում վիճակագրական տեղեկութիւնները եւ այս ամենից հետեւեցնում.

«Այսպիսի դրութիւնը շարունակվելով, կա- րող է չափազանց մեծացնել գերմանական «մը- տաւոր պրոլետարիատը» եւ այդպիսով առաջ բերել աւելի մեծ թշուառութիւն, քան թէ այժմեան սօյալական շարքը: Բայց անկարելի է այդպիսի տեւողական շարունակութիւնը Մարդկային մտաւոր գործունէութիւնն էլ կախ- ված է «պահանջից» եւ «առաջարկից»: Եթէ պահանջը քիչ է, այն ժամանակ առաջարկն էլ պիտի քանալ: Այդ պատճառով որոշ ժամանա- կաշրջանում պիտի սահմանափակվի ուսանող- լութեան քանակը եւ երիտասարդներից շատե- լու, պիտի աշխատեն ուրիշ ասպարէզներում: Գործազրկ իրանց ոյժերը... իսկ թէ որոնք են լինելու այդ ասպարէզները—այդ անկարելի է այժմեանից դուշակել...»

ազատութեան վերաբերեալ օրէնքով եւ թէ ծայրահեղ դէպքում կառավարութիւնը յիշուի կը դիմէ արգելման, որ պահանջում է Բ. Դու- ուր ինչ վերաբերում է կոնգրէսին, այնտեղ պէտք է դէմ առ դէմ կանգնեն իրանց ոյժերը չափելու համար՝ երկու բոլորովին հակառակ ուղղութեան պատկանող անձինք—չափաւոր- ներն եւ յեղափոխականները: Առաջինները չը- նորհիւ թուրքական կառավարութեան քանե- թի՝ վերջին տարիներս գերակշիռ դիրք ունէին: Նրանց ներկայացուցիչն էր այժմեան կօմիտէի նախագահ Միխայիլ Ս. Սարապով, որ հիմա ազատ կամ- քով իր տեղը զիջում է պաշտօնաթիղ գե- ներալ Յոնչիկին: Մայրահեղ յեղափոխականների պարագլուխ մնում է յայտնի Բորիս Սարապով, որի անունը սակայն այնքան արտասուրբաւ է, որ նա այժմ հանդէս չէ գալիս, իրեն նախա- դասական թեկնածու, այլ տալիս է իր տեղը իր համախոհ Դէլչիկին: Մայրահեղների նշա- նաբանն է Մակեդոնիան մակեդոնացիների հա- մար: Նրանք աշխատում են տարածել այն կար- ծիքը, թէ բոլորական կառավարութեան կող- մից ճանաչված չափաւոր ուղղութիւնը ծառա- յում է միայն բոլորական եւ ոչ մակեդոնա- կան շահերին: Դիւրել մի երիտասարդ է, որ մինչեւ վերջին ժամանակ ծառայում էր որպէս յեղափոխականների պարագլուխ Մակեդոնիա- յում: Նա տեղափոխվել է Բուլղարիա քիչ ժա- մանակ առաջ միայն, միւս Ստոնի յափառու- թիւնից յետոյ: Կասկած կայ, որ նա էլ մաս- նակից էր այդ գործին: Մայրահեղների ծրա- գիրն է աշխատել ամեն կերպ, որ եւրօպական միջամտութիւն առաջ բերվի Թուրքիայի դէմ, Մակեդոնիայում անդադար ապստամբական շարժումներ ծագեցնելով, անկարգութիւններ կազմակերպելով եւ ներթափանց ինքանցից անոնց- ներով եւրօպական պետութիւնների շահերին ու նրանց հպատակներին, որոնք ապրում են Մակեդոնիայում:

«Morning Post» լրագրին գրում են եւրօ- պական ցամաքից: Թէ իրը ոչ մի կասկած չը կայ, որ Հոլանդիան կը միանայ երեքպետեան դաշնակցութեան: Հոլանդիայի այս ցանկու- թիւնն առաջ է գալիս նրանից, որ նա վախե- նում է չը լինի Անգլիան իսկ նրա գաղթական- նութիւնները: Հոլանդական արտաքին գործերի մինիստր Կոյպէրին, որ նորերում ճանաչու- է ընկել Բերլին, յանձնարարած է այցելել երեքպետեան դաշնակցութեան պատկանող պե- տութիւնների մայրաքաղաքները եւ բանակցել Հոլանդիայի հետ զան- չափելու մասին, որի հիմքը պէտք է լինի այդ պետութիւնների կողմից յանձն առած պարտաւորութիւնը՝ պաշտ- պանել Հոլանդիայի գաղթականութիւնները: Այգիլայի եւ Միացեալ-Նահանգների յափշտա- կութիւնների դէմ:

ՄԵՍԿԻ ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ

ԴՈՒՍՄԱՑ ԳՈՐԾԱՅԻՄԱՆԻԹԻՒՆ

6 օգոստոսին

ԽԱՐԿՈՎ. Ոստիկանութեան դէպարտամէնտի

դիրեկտոր Լօպուխին ճանապարհ ընկաւ Պե- տերբուրգ:

ԲԻԷՍԱ. Ուսումնարանների վերաբերմամբ

կառավարական հրամանների կատարման ժա- մանակ Յօլժետում, Սէնթնում եւ Պրուդա- նիէլում վերաւորված են 12 տղամարդիկ, 10 աղջիկներ, 2 ժանդարմ, 2 զինուոր եւ մի ուս- տիկանական գործակալ: ձերբակալված են 9 անձինք: Մի հողատիրոջ, մի ժուրնալիստի եւ մի արքայի դէմ սկսված է դատատանական ըննութիւն. նրանք մեղադրվում են ցոյց անող- ներին գրգռելու մէջ:

ՊԱՐԻՉ. «Temps» լրագրի տեղեկութիւննե- րով Բրէստից, մայիսը Լէրուա Լադիւրի, որին յանձնված էր մի զօրամասի օգնութեամբ հե- ռացնել ընդդէմադրականներին Դուբրո- յից, հրաժարվեց կատարել հրամանը: Մայիսը դատապարտված է բանտարկութեան:

ԼԷՆԻՎԱ. Այն կիւրքը, որով կիւրք էր ուս- տիկանական գործակալը Սէն-Մէանի ուսում- նարանը, երկրորդ անգամ պղկված է:

ՄՈՍԿՎԱ. Մեծ-Իշխան Սերգի Ալեքսանդրօ- վի օգոստոսի 5-ին, վաղ առաւօտեան, «վըր- դովուճի» նշանաձայններով դուրս կանչեց բա- նակի բոլոր զօրքերը դէպի Խոջին դաշտը եւ զօրամարտութիւնների կատարեց:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Օգոստոսի 6-ին Պրէօբոժէ- նեան գունդը եւ թնդանթնաձիգների գլխա- րդական զօրաբաժինը կատարեցին իրանց սօ- ները Թագաւոր Կայսրի, Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Յեօգօրօվնայի, Նորին Բարձրութիւն Թագաժառանգի եւ ուրիշ Բարձրագոյն անձնաց ներկայութեամբ Թագաւոր Կայսրը ժամի 11-ին ժամանեց Ցարսկօե-Սելյոյի Մեծ-առաւոտի փողը հրապարակելու անցաւ զօրքի շարքերի տապիցի: Կատարվեց մաղթանք: Թագաւոր Կայսրը նորից անցաւ զօրքի առաջից աւագ քահանայ Ժե- յօրժակու ուղեկցութեամբ, որից յետոյ սկսվեց հանդիսաւոր ընդունաւոր: Ապա զօրքերը անցան հուսարների լէյք-գվարդիական զնդի մանէփը, որտեղ դրված էին սեղաններ կերակուրնե- րով ժամի 1-ի մօտ մանէփ եկաւ Թագա-

Ե. Թ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Մակեդոնական կոնգրէսը, որ պէտք է կենտրոնական կօմիտէի անդամների մի նոր ընտրութիւն կայացնէ՝ հակառակ առաջին կոնգ- րէսի ժամանակ կայացած ընտրութիւններին, մօտ օրերումս կը բացվի Սօֆիայում: չը նայե- լով այն բողոքին, որ Բ. Դուրը պաշտօնապէս ներկայացրել է բողոքարկական կառավարութեա- նը: Պատասխանելով Թուրքիայի դիմումներին՝ Բուլղարիան հաւատացրեց, թէ կօնգրէսի գոր- ծունէութիւնը չի դուրս գալ այն սահմաննե- րից, որոնք զօված են Բուլղարիայի ազգաբնա- կութեան համար ժողովների եւ միութիւնների

